

KÅRVIKHAMN NÆRINGSOMRÅDE

SAKSNR	21-04979	ØK-	
--------	----------	-----	--

KOMMUNE	SENJA	STED	KÅRVIKHAMN	GNR/BNR	36/75, 36/92
---------	-------	------	------------	---------	--------------

ANGÅENDE	REGULERINGSPLAN FOR KÅRVIKHAMN NÆRINGSOMRÅDE, § 9-UNDERSØKELSE
----------	--

OPPDRAG	ARKEOLOGISK REGISTRERING	REGISTRERINGSDATO	17-18.08.2021
---------	--------------------------	-------------------	---------------

NY REGISTRERING AV ARKEOLOGISK LOKALITET	SE SAMMENDRAG
--	---------------

INNBERETNING	A.NILSEN&V.BENONISEN	INNBERETNINGSDATO	26.08.2021
--------------	----------------------	-------------------	------------

INNHOOLD

FIGURLISTE.....	1
1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN.....	2
1.1 Deltakere.....	2
1.2 Sammendrag.....	2
2. METODE OG DOKUMENTASJON.....	2
3. UNDERSØKELSESOMRÅDET.....	3
3.1 Tidligere registrerte kulturminner.....	3
4. GJENNOMGANG AV UNDERSØKELSEN.....	6

FIGURLISTE

Figur 1. Lokalisering.....	3
Figur 2. Undersøkellesområdet.....	5
Figur 3. Landskapsbilde østre del NNV.....	6
Figur 4. Landskapsbilde østre del NV.....	7
Figur 5. Utvalg av funn fra kulturlag i OS500.....	7
Figur 6. Kart over gravde sjakter og innmålte strukturer, østre del.....	8
Figur 7. Kulturlag i OS500.....	9
Figur 8. Kart over gravde sjakter og innmålte strukturer, vestre del.....	10
Figur 9. AQ530 profil.....	11
Figur 10. AN532 profil.....	11
Figur 11. Kartillustrasjon AN533 og AQ530.....	12
Figur 12. OS532.....	13
Figur 13. Fyllmasser OS536.....	14

1. BAKGRUNN FOR UNDERSØKELSEN

I perioden 17-18.08.2021 ble det i regi av Troms og Finnmark fylkeskommune, Kulturarvseksjonen, gjort §9-undersøkelser på Kårvikneset i Kårvikhamn. Undersøkelsen kom til i forbindelse med utvidelse av reguleringsplan for Kårvikhamn næringsområde. Innenfor tidligere vedtatt planområde er det registrert et gravfelt (Id 48861) bestående av fire gravrøyser. Gravfeltet ble antagelig fjernet omkring 2005 i forbindelse med utbygging. Planområdets topografi og beliggenhet, samt nærhet til det fjernede gravfeltet utgjør samlet sett et potensial for hittil ukjente gravminner eller bosetningsspor fra jernalderen i området.

1.1 Deltakere

Feltarbeidet ble gjennomført av Vidar Benonisen og Anders Nilsen. Maskinfører var Arild Berg ved TP Maskin.

1.2 Sammendrag

Graving av i alt 10 sjakter i planutvidelsen resulterte i funn av et mulig ildsted (AQ530) i sjakt OS525 nær grensen mellom Bnr. 92 og Bnr. 75 (figur 9 & 11). Strukturen vurderes som usikker. Eventuell radiokarbondatering vil kunne avgjøre om strukturen og området i umiddelbar nærhet er av videre arkeologisk interesse.

Det ble ikke påvist noen automatisk fredede kulturminner i de øvrige 9 sjaktene. De aktivitetsspor og gjenstander som kom frem, deriblant jernredskaper og keramikkskår, indikerer bosetning/bruk omkring 1800-1900-tallet med hovedtyngde på tidlig 1900-tall.

2. METODE OG DOKUMENTASJON

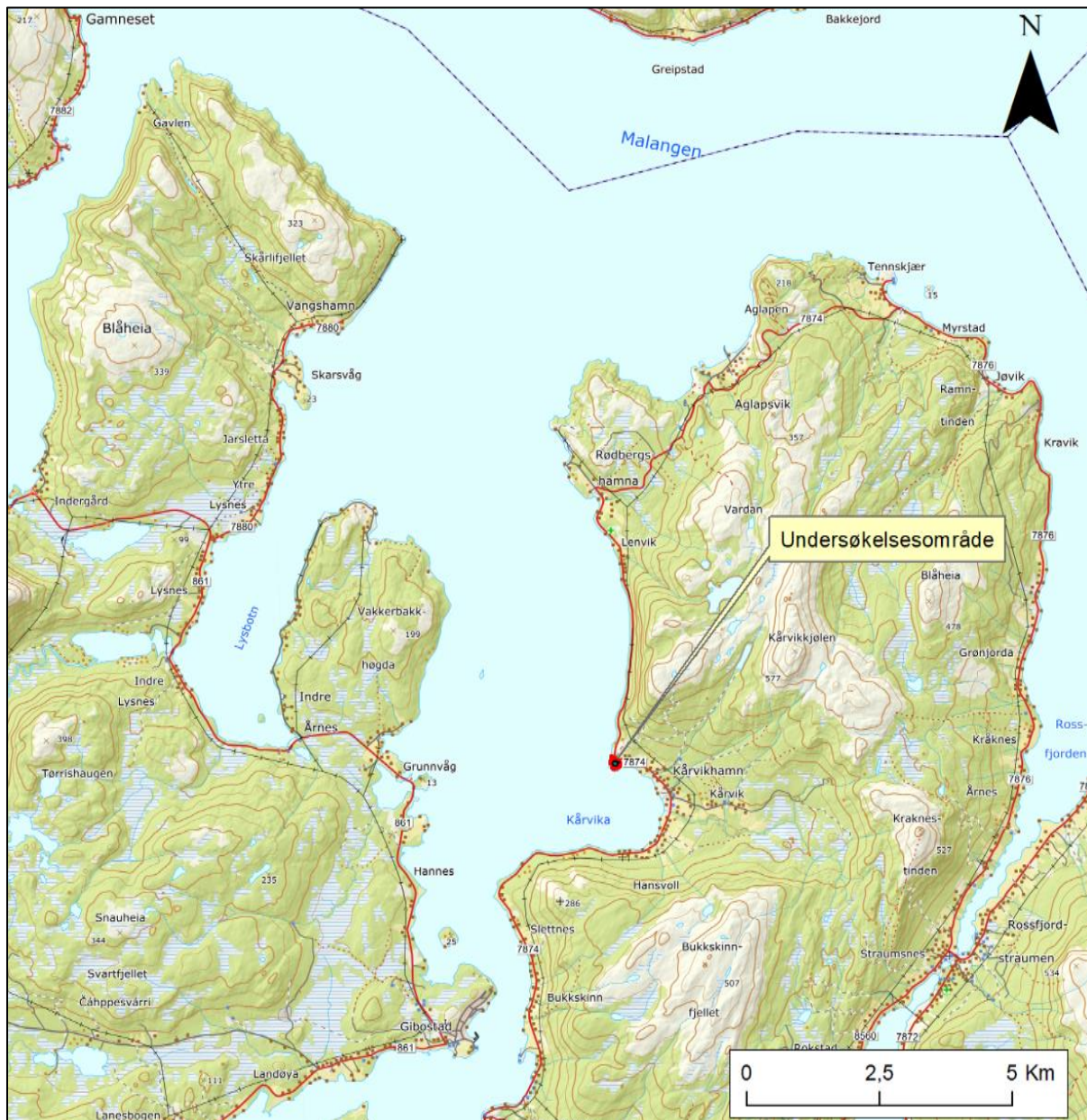
Den metodiske fremgangsmåten som ble benyttet på prosjektet var såkalt visuell overflaterregistrering og maskinell sjakting. Førstnevnte går ut på at området undersøkes for kulturminner og spor etter fortidig aktivitet som er synlige på markoverflaten. På den måten får man også et overblikk over terrenget og landskapet for øvrig slik at det kan gjøres vurderinger og prioriteringer med hensyn til videre progresjon.

Maskinell sjakting brukes hovedsakelig på dyrka mark og går ut på å fjerne torv og omrotede toppjordslag ved hjelp av gravemaskin. Ved å fjerne disse øvre lagene vil eventuelle spor etter fortidig aktivitet og bosetting i form av bl.a. sammenhengende kulturlag og enkelte strukturer bli synlige. Sistnevnte kan blant annet omfatte graver, kokegroper, ildsteder og stolpehull. Siden formålet med denne metoden er å få et representativt bilde av området, skal sjaktene helst avdekke minst 10 – 15 % av planarealet. Sjaktene er som regel mellom 2 – 4 m brede og legges med 5 – 20 m avstand. I praksis vil lengde og antall variere alt etter terreng, størrelsen på undersøkelsesområdet og tilgjengelig tid.

Den digitale dokumentasjonen i felt ble gjort på en Trimble GeoExplorer 6000 GeoXH 3.5G med programvaren ArcPad, og alle fotografier ble tatt med et Canon EOS 700D.

3. UNDERSØKELSESMRÅDET

Planområdet ligger på fastlandssida av Gisundet, på et sørvendt nes (Kårviknes) på nordsida av Kårvika (Figur 1). Herfra har man utsyn over sundet til Grunnvåg på Senja i vest. Utvidelsen av planområdet omfatter et areal som går fra adkomstveien til produksjonsanlegget og opp til Fv. 7874 (Figur 2). Arealet består for det meste av svakt hellende slåttemark. Innenfor utvidelsen er også to boligtomter i sør, et fjøs og en gammel gårdsvei. Ytterst i vest skråner terrenget bratt ned til fjære.

Figur 1. Lokalisering.

3.1 Tidligere registrerte kulturminner

I Kulturminnedatabasen Askeladden er det registrert to kulturminner innenfor plangrensa, et gravfelt fra jernalder, Id 48861 (tapt), og etterreformatoriske hustuffer, Id 48860-1 (Figur 2).

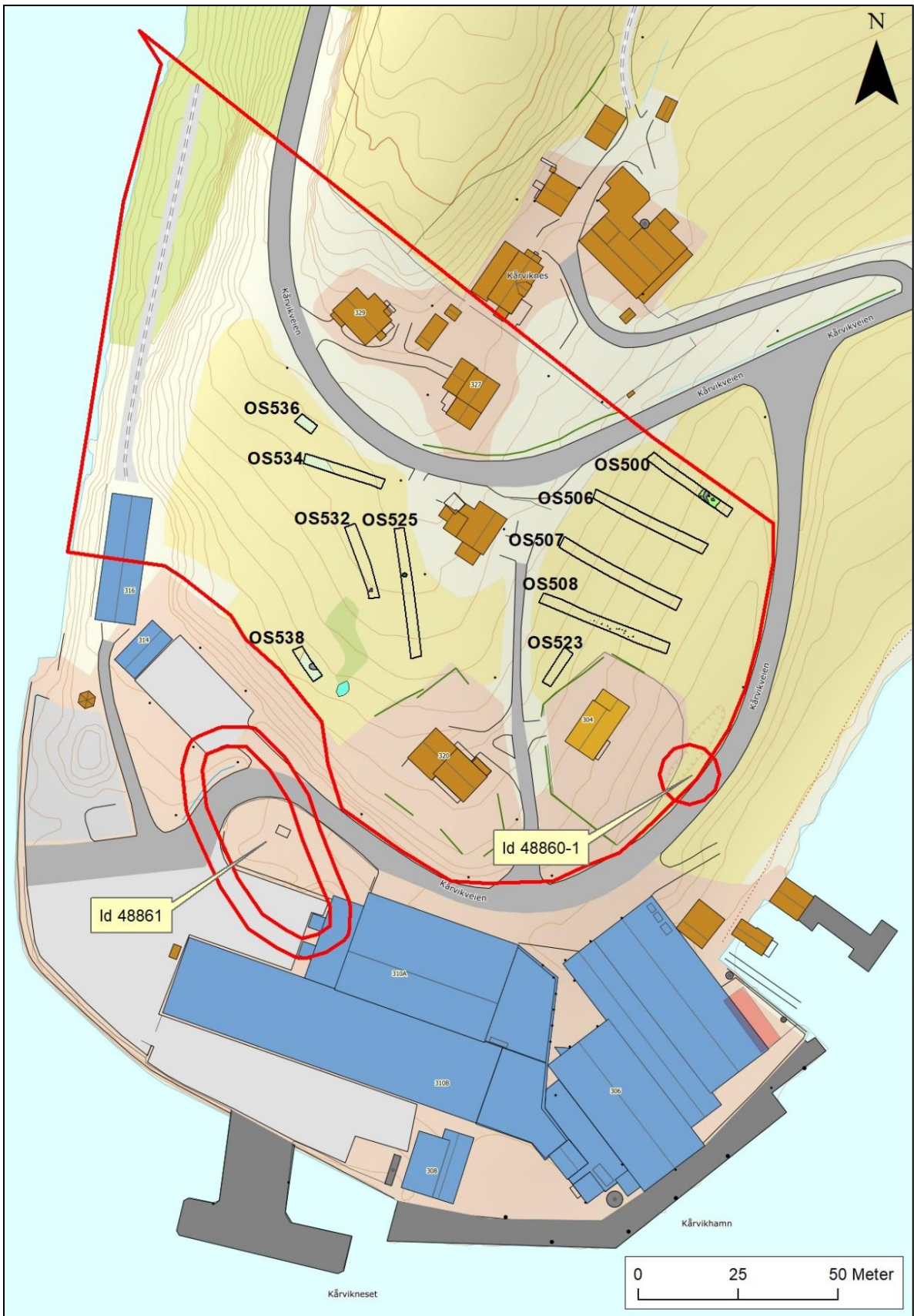
Id 48861 ble registrert av H.D. Bratrein i 1967 og bestod av fire gravrøyser. Gravfeltet lå på slåttemark i svakt SV-hellende terreng på kanten av en liten terrasse. Tre av haugene, samtlige med plyndringskrater, skal ha ligget i en NV-SØ-gående klynge 1,5 m fra hverandre. I følge opplysninger fra den fhv. grunneieren ved O.S. Johansens innberetning i 1979 skal haugene opprinnelig ha hatt fotkjede. Den fjerde, i registreringsrapporten uten synlige skader og også med fotkjede, skal ha ligget 30 m NV for de tre ovennevnte. Gravhaugene var bygd opp med store/mellomstore runde steiner og var mellom 5 og 8 m i diameter og inntil 1 m høy.

Ut fra opplysninger fra lokale informanter ble gravfeltet tapt i forbindelse med utvidelse av næringsområdet omkring 2005, og der gravhaugene lå er det i dag ei utjevnet flate med parkering og asfaltert vei. Massene fra haugene ble etter sigende sett gjennom under arbeidet i 2005 uten at det ble funnet noen artefakter.

Videre er det registrert et kulturminne mellom 36/92 og 36/327, Id 48860-1. Det skal ha dreid seg om en hustuft 30 m lang og 15 m bred, orientert NØ-SV som nå er fjernet. I samme post opplyses det om at det i 1952 ble funnet en tuft, 10 x 10 m, med syllsteiner og fotstokker samt leirkarskår og to svenske mynter. Dette virker å være etterreformatoriske bosetningsspor.

I Tromsø museums tilvekstkatalog står det oppført under Kårvikhamn funn av tre krittpipehoder og fem stilker (Ts. 10589). Disse skal ha blitt funnet i et potetland og tilsendt museet.

Foruten opplysninger som foreligger i de nevnte registre, ble vi fortalt av lokale informanter at det skal ha blitt funnet en kvernstein like øst for planområdet.

Figur 2. Oversiktskart, planområde og undersøkelse.

4. GJENNOMGANG AV UNDERSØKELSEN

Vi innledet undersøkelsen på den østre delen av planområdet, Gbnr. 36/92 (Figur 3). I den nordligste sjakta (OS500) påtraff fra de øvre partier potteskår, jern og glass spredt jevnt ned sjaktas lengde. Undergrunnen bestod av grus, stein og rødbrun sand. I den nedre delen av sjakta ble det avdekket et kompakt og tilsynelatende omrotet kulturlag med bl.a. kull og keramikkskår, glass, jern (spiker og nagle) og noe bein m.m (Figur 5). Her var også en del større stein som muligens har inngått i et bygningsfundament. Keramikken, blant den skår av trønderkeramikk, indikerer en datering til omkring tidlig 1900-tall. (Pers. komm. Y. Karoliussen, TFFK). I kulturlaget lå i tillegg en avgrenset kullkonsentrasjon, samt en samling fragmenterte ovsstein (Figur 6, 7). Kulturlaget var om lag 10-20 cm tykt og bestod av grå/sort kullholdig og jordblandet sand.

Figur 3. Landskap første område, Gbnr. 36/92. Tatt mot NNV.

Figur 4. Landskap første område, Gbnr. 36/92. Tatt mot NV.

Figur 5. Utvalg fra funn fra kulturlag i OS500. Flere skår av trønderkeramikk nede til høyre.

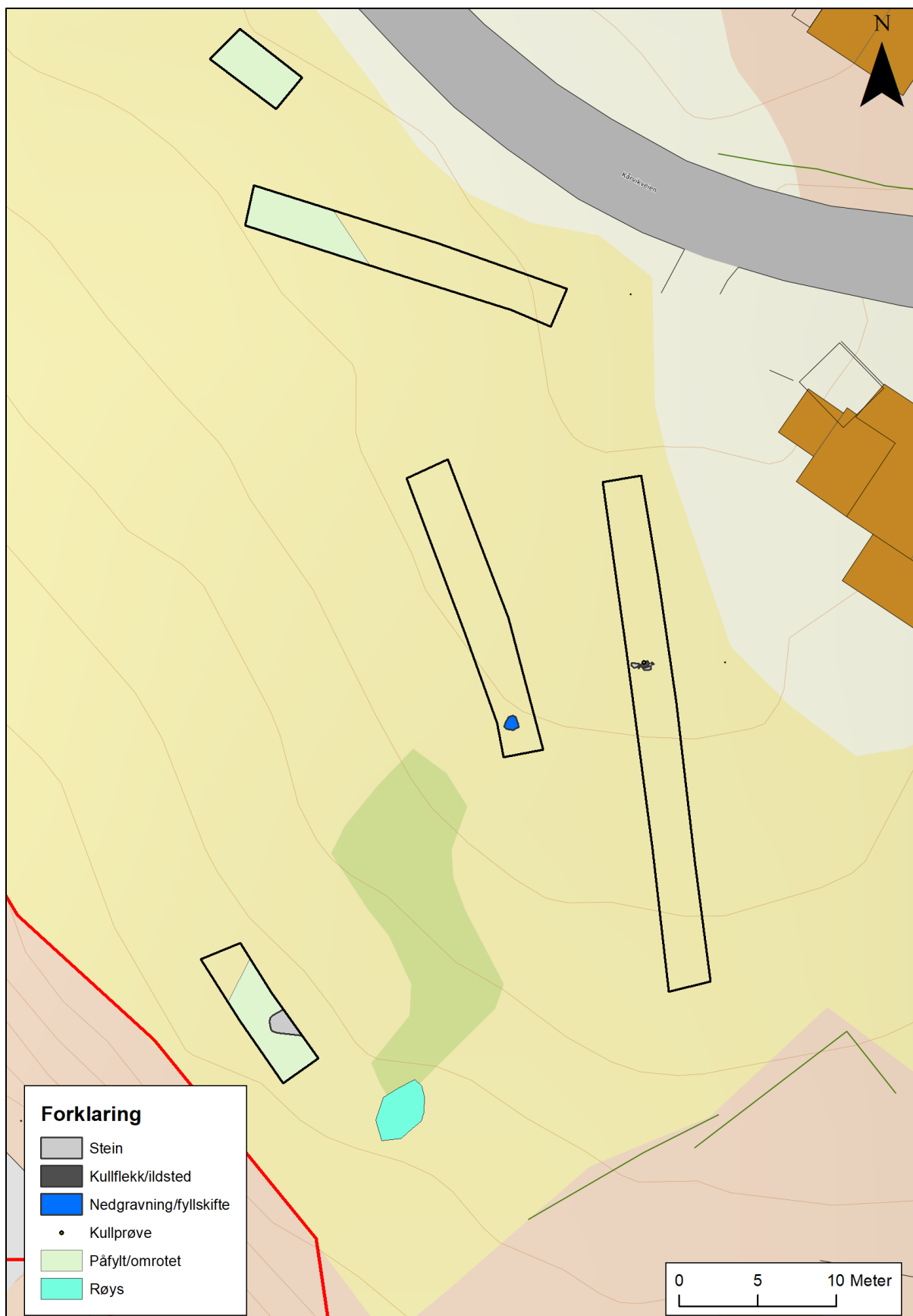
Figur 6. Kart over sjakter og innmålte strukturer på østre del av planområdet.

Figur 7. Kulturlag fra OS500.

Med fravær av tydelige terrasser på marka besluttet vi å fortsette å sette sjaktene i en parallell rekke VNV-ØSØ fra inntil fylkesveien (inntil 12 moh) og ned mot adkomstveien (6 moh). I den neste parsekvensen sørover (OS506, 507) kom vi inntil fylkesveien over manipulerede masser med stein, rester av detonasjonsledninger og dekningsmatter for sprenging. I de nedre 3/4-delene av sjaktene oppvistes en undergrunn bestående av morenegrus tilsvarende OS500. I OS506 og 507 kom vi over flere løse bosetningsrester fra 1900-tallet: jernfragmenter/redskaper, glass, bein og keramikk. I OS506 fantes dessuten et skår av rødt leirgods med blyglasering på en side som trolig er noe eldre enn det øvrige materialet.

I OS507 kom vi over en rekke små, runde fyllskifter mellom 10-15 cm i diam. som vi tolker som mulige staurhull (AP509-522). Disse var synlige som mørkere rødbrune avtrykk mot den omkringliggende rødbrune undergrunnen, men var vanskelige å se og vurderes som usikre. Det er ingen grunn til å tro at disse representerer førreformatorisk aktivitet. I sjakta fant vi for øvrig en staurspiss, teglstein og et skår trønderkeramikk. OS523 ble satt NØ-SV langs en terrasse og var, bortsett fra noen teglsteinfragmenter, funntom.

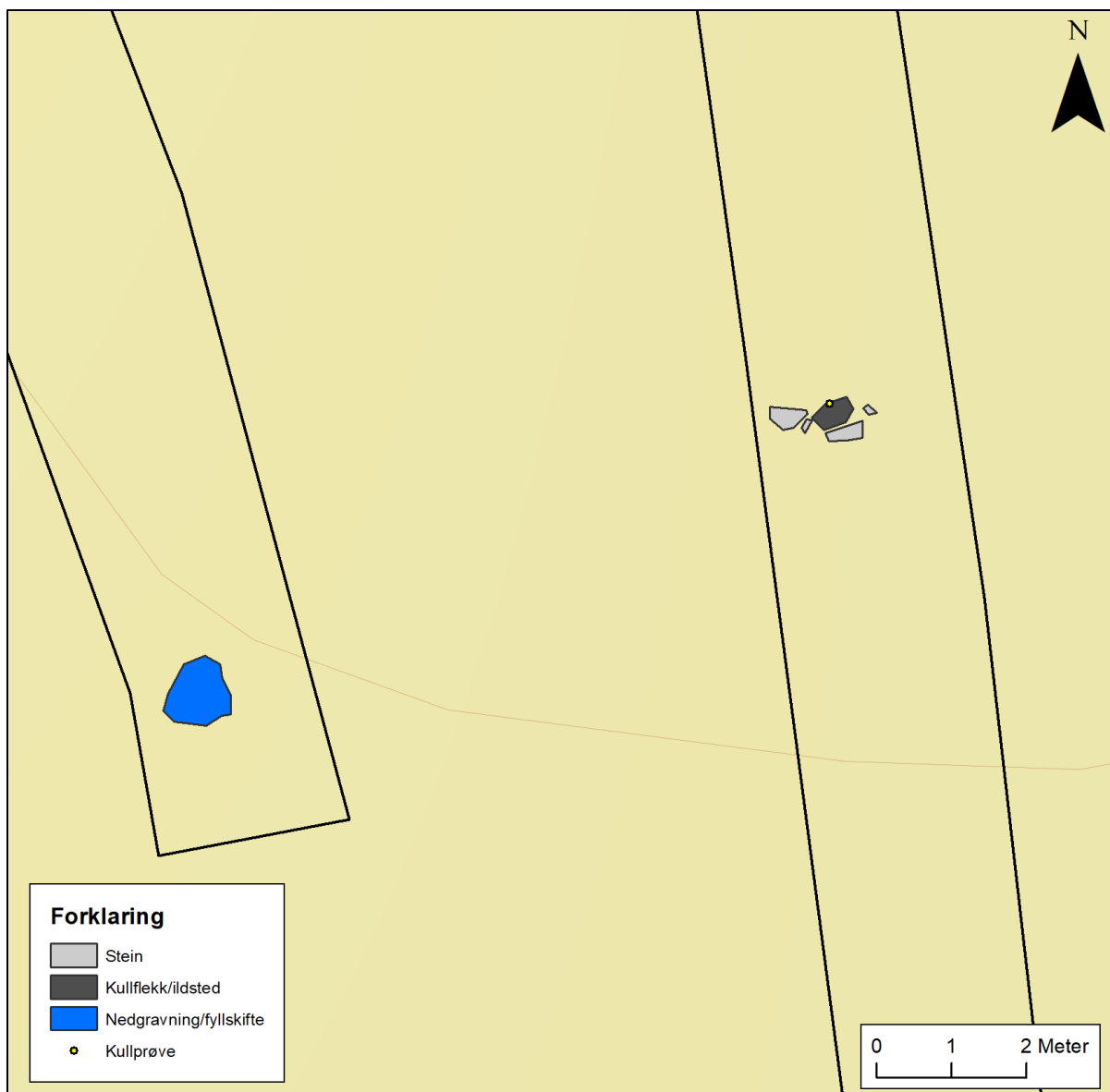
Figur 8. Kart over sjakter og innmålte strukturer på vestre del av planområdet.

Figur 9. AQ530 i profil etter snitting.

Figur 10. AN533 etter snitting.

Figur 11. Kartillustrasjon, AN533 (venstre) og AQ530 (høyre).

På andre dag av undersøkelsen gikk vi i gang på marka vest for gammelveien på Bnr. 75, dvs. nedenfor og vest for fjøset. Et flatt parti rundt 15 moh i øvre del nær fylkesveien utpekte seg som interessant. Den nedre og største delen av marka var ifølge lokale informanter opprinnelig langt brattere, men har blitt vesentlig påfylt i senere tid i forbindelse med oppdyrking. Dermed falt store deler av arealet på vestsida bort.

I den østligste sjakta OS525 (S-N-gående) kom det til syne en utflytende/irregulær kullkonsentrasjon, ca. 50 x 30 cm (AQ530). Rundt denne var fire stein som muligens kan være steinsetting (Figur 11). Det var imidlertid mye stein i tilsvarende størrelsesorden i hele sjakta, så steinene kan godt være naturlig/tilfeldig. Snitting av strukturen oppviste en dybde på inntil 5 cm. Kullkonsentrasjonen vurderes som et mulig men usikkert ildsted. Kullprøve ble innhentet (PK531).

I sjakta lagt parallelt i vest (OS532) ble det avdekket et irregulært avrundet fyllskifte med grå sand, opptil 95 x 85 cm (AN533). Snitting av strukturen oppviste en skålformet profil bestående av grå sand

og enkelte små stein, med en dybde på inntil 15 cm – uten trekull. Et fravær av øvrig kontekst gjør at denne kan avskrives.

Figur 12. OS532.

De neste par sjaktene, OS534 & OS536, ble satt et flatt parti langs fylkesveien. Her kunne vi før avtorving observere flere større forsenkninger i terrenget som kunne ligne tufter. I sjakta fant vi moderne hvitglasert keramikk samt en krok til kveitevad. Lengre vest i sjakta fremkom påfylte masser med silt/leire og stein som gjorde at vi valgte å avslutte sjakta. I OS536 traff vi på de samme påfylte masser, men her var laget mektigere og lå på toppen av et gammelt torvlag. Massene var svært tunggravde, og det ble derfor ikke tid til komme ned til det gjenstående av en eventuell opprinnelig undergrunn.

Et stykke lengre ned på marka i planutvidelsens sørvestre del skulle det ifølge lokale informanter være et lite område som ikke var manipulert i forbindelse med den tidligere nevnte oppdyrkinga. I denne sjakta (OS538) kom vi over et større brannlag med kull og koks, keramikk, glass og jerngjenstander fra nyere tid. Her var også ei steinpakning med store stein/hellestein som syntes å være del av nyere tids husmur. Antagelig kan denne konteksten skrives til 1900-tallet.

Like SØ for denne sjakta fikk vi øye på ei lav steinrøys bestående av små/mellomstore stein, i et lite parti som ikke var slåttemark. Røysa ble avtorvet og snittet for hånd. Avskrevet som kulturminne.

Figur 13. Påfylte masser i OS536